

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام طهارت

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

حجت الاسلام نوائی

فرهادی و هوشیارنسب

سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

دست‌های او را می‌شوید و برای مسح سر و پا اگر خود شخص می‌تواند، با دست خود مسح کند و اگر نمی‌تواند باید نائب دست او را گرفته و به سر و پاهایش بکشد و اگر این هم ممکن نیست، باید نائب بعد از خشک کردن دست خودش از دست او (بیمار) رطوبت گرفته و با آن رطوبت سر و پای شخص مضطر (بیمار) را مسح کند و بنابر احتیاط واجب در حالتی که نائب سر و پای او را مسح کرده اگر می‌تواند خود شخص تیمم نیز بنماید.

لباس نمازگزار

مواردی که می‌توان با لباس و بدن نجس نماز خواند.

اگر به واسطه زخم یا جراحتی که در بدن نمازگزار است لباس یا بدنش به خون آلوده شود چه کم باشد یا زیاد به چند شرط تطهیر آن برای نمازگزار بخشیده است یعنی نیاز به پاک کردن ندارد.

۱- به واسطه زخم یا دمل که در بدن و لباس اوست، ناچار باشد با بدن و لباس نجس نماز بخواند

۲- زخم و جراحت بهبودی نیافته است.

۳- آب کشیدن بدن یا لباس یا تعویض لباس معمولاً برای اکثر و نوع مردم و یا برای شخص او سخت و دشوار باشد.

اگر نمازگزار لباسش نجس باشد یا عذر دیگری داشته باشد و احتمال دهد که عذر او از بین می‌رود مثلاً احتمال می‌دهد بتواند تا آخر وقت لباسش را پاک بنماید بنابر احتیاط واجب باید صبر کند تا عذرش برطرف شود و چنانچه عذر او برطرف نشد (با همان عذر) در آخر وقت نماز بخواند.

۴- تمام کف دست چپ را روی دست راست می‌کشیم و سپس تمام دست راست را روی دست چپ می‌کشیم.

نکته: مانعی از قبیل انگشتر، چسب، رنگ و امثال اینها نباید در اعضاء وضو وجود داشته باشد.

تیمم بر چند چیز جایز است: خاک، شن، ریگ، کلوخ (خاک‌های به هم چسبیده) و سنگ، به شرط این که پاک باشند.

تیمم جبیره‌ای

اگر پیشانی و پشت دست‌ها زخم است و پارچه یا چیز دیگری را که بر آن بسته نمی‌تواند باز کند، باید دست را روی آن بکشد و نیز اگر کف دست زخم باشد و پارچه یا چیز دیگری را که بر آن بسته نتواند باز کند باید دست را با همان پارچه به چیزی که تیمم بر آن صحیح است بزند و به پیشانی و پشت دست‌ها بکشد.

نائب گرفتن در وضو و تیمم

در حالت اختیار، اعمال وضو، غسل و تیمم را خود انسان باید انجام دهد، اما در حالت اضطرار، جایز، بلکه واجب است، نائب بگیرد یعنی از شخص دیگری کمک بگیرد.

طریقه وضوی نیابتی

کسی که نمی‌تواند وضو بگیرد، باید نائب بگیرد که او را وضو دهد که در این صورت خود شخص نیست وضو می‌کند اما نائب، صورت و

طهارت

طهارت به معنای پاکی است و از شرایط اصلی و واقعی صحت نماز می باشد که بدون آن نماز تحقق پیدا نمی کند و صحیح نیست.

انواع طهارت در نماز

الف: طهارت از خبث ب: طهارت از حدث
طهارت از خبث یعنی بدن و لباس نمازگزار باید از هر نوع آلودگی و پلیدی ظاهری مانند آلودگی به خون، ادرار و سایر نجاسات کاملاً پاک باشد.

طهارت از حدث یعنی نمازگزار باید علاوه بر پاکی بدن و لباس از هر نوع آلودگی داخلی که موجب وضو و غسل می شود پاک باشد. بنابراین نمازگزار باید برای نماز با طهارت باشد یعنی با وضو و تیمم و در صورت نیاز با غسل باشد.

وضو

وضو دو نوع است:

الف: وضوی معمولی

ب: وضوی جبیره ای (جبیره به چیزهایی گفته می شود که بر روی زخم، جراحت، دمل، شکستگی ها و بریدگی ها قرار می دهند.)

موارد کلی وضو جبیره ای

- ۱- جای وضو، زخم و امثال آن باشد.
- ۲- جای وضو چیزی چسبیده باشد به طوری که امکان برطرف نمودن آن نباشد یا به قدری مشقت داشته باشد که غیر قابل تحمل است.
- ۳- آب ضرر داشته باشد.

دستور وضوی جبیره ای

الف- روی زخم باز است:

- ۱- آب برای زخم ضرر ندارد باید طبق معمول وضو گرفت.
- ۲- آب ضرر دارد:

الف- جبیره در صورت یا دست هاست:

اطراف زخم را بشوید و اگر دست کشیدن روی زخم:

- ۱- ممکن است، دست روی آن بکشد.
- ۲- ممکن نیست، پارچه پاکی روی آن بگذارد و روی پارچه را دست بکشد.

ب- زخم روی پاها یا جلوی سر باشد و نتواند مسح کند:

اگر می تواند بنا بر احتیاط واجب پارچه پاکی روی آن بگذارد و روی آن را مسح کند و تیمم هم بنماید.

اگر نمی تواند پارچه پاک روی آن بگذارد، باید به جای وضو تیمم کند و بهتر است، یک وضو بدون مسح هم بگیرد.

(آیت الله سیستانی: اگر نتواند مسح کند، در این صورت لازم است تیمم نماید و بنا بر احتیاط مستحب وضو نیز گرفته و پارچه پاکی روی آن بگذارد و روی پارچه را با تری آب وضو که در دست مانده مسح کند.)

ب- روی زخم بسته است:

۱- می شود باز کرد:

الف- ضرر و زحمت ندارد:

باید باز کند و وضو بگیرد (وضوی معمولی)

ب- ضرر دارد: در محل شستن (صورت و دست ها) چنانچه کشیدن دست تر ضرر ندارد واجب است روی آن دست تر بکشد. در محل مسح است به طوری که همه جا را فرا گرفته، اگر جبیره پاک نیست،

پارچه پاکی روی آن بگذارد و بر آن مسح کند.

۲- نمی شود باز کرد:

الف- جبیره پاک است و رساندن آب به محل زخم ممکن است و مشقت یا ضرر ندارد باید آب را به زخم برساند.

ب- زخم یا جبیره نجس است:

نمی تواند آب بکشد و رساندن آب ضرر دارد باید فقط اطراف زخم را آب بکشد و اگر می شود پارچه پاکی بگذارد به طوری که جزء جبیره حساب شود و روی آن را مسح کند.

می تواند آب بکشد و رساندن آب زحمت و ضرر ندارد باید آب بکشد و آب را به زخم برساند.

تیمم

تیمم، یکی از اعمال عبادی است که گاهی اوقات، به دلیل قرار گرفتن در شرایطی مانند تنگی وقت، در دسترس نبودن آب یا ضرر داشتن آب و... به جای وضو یا غسل بر فرد مکلف واجب می شود.

واجبات تیمم

در تیمم چهار چیز واجب است:

- ۱- نیت
- ۲- زدن کف دو دست با هم بر چیزی که تیمم به آن صحیح است.
- ۳- کشیدن کف هر دو دست به تمام پیشانی و دو طرف آن از جایی که موی سر می روید تا ابروها و بالای بینی و بنا بر احتیاط واجب باید دست ها روی ابروها نیز کشیده شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام روزه

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

حجت الاسلام نوائی

فرهادی و هوشیارنسب

سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

نکته: برخی از مردم فکر می کنند اگر در ماه رمضان بخواهند قبل از ظهر به مسافرت بروند، چون روزه شان صحیح نیست، از ابتدای سفر، روزه خود را باطل می کنند یا اصلاً روزه نمی گیرند در حالی که طبق نظر همه مراجع تقلید، تا مسافر به جایی نرسد که دیوارهای شهر را نبیند و یا صدای اذان شهر را نشنود نمی تواند روزه خود را باطل کند.

قضای روزه شخص بیمار

۱- اگر به واسطه بیماری، روزه نگیرد و بیماری او تا رمضان سال بعد طول بکشد، قضای روزه هایی را که نگرفته بر او واجب نیست و باید برای هر روز یک مد طعام (معادل ۷۵۰ گرم گندم)، طعام یعنی گندم یا جو و مانند اینها به فقیر بدهد ولی اگر به واسطه عذر دیگری مثلاً برای مسافرت، روزه نگرفته و عذر او تا رمضان بعد باقی بماند، روزه هایی را که نگرفته، باید قضا کند و احتیاط مستحب آن است که برای هر روز یک مد طعام به فقیر بدهد.

۲- اگر به واسطه بیماری روزه رمضان را نگیرد و بعد از ماه رمضان بیماری او برطرف شود ولی عذر دیگری پیدا کند که نتواند تا رمضان بعد قضای روزه را بگیرد باید روزه هایی را که نگرفته قضا نماید.

۳- اگر بیماری انسان چند سال طول بکشد، بعد از آن خوب شد اگر تا رمضان آینده به مقدار قضا وقت داشته باشد باید قضای رمضان آخر را بگیرد و برای هر روز از سال های پیش یک مد طعام به فقیر بدهد.

نه روزه واجب است نه كفاره ولی باید بعداً روزه هایی را که نگرفته اند قضا نمایند.

سوال: آیا روزه گرفتن بر زن بارداری که نمی داند روزه برای جنین او ضرر دارد یا خیر واجب است؟

جواب: اگر بر اثر روزه خوف ضرر بر جنین داشته باشد و خوف وی هم دارای منشا عقلای باشد، افطار بر او واجب است و در غیر این صورت واجب است که روزه بگیرد.

احکام روزه بیمار

کسی که می داند روزه برای او ضرر دارد باید روزه را ترک کند و اگر روزه بگیرد صحیح نیست، همچنین اگر یقین ندارد اما احتمال قابل توجهی می دهد که روزه برای او ضرر دارد، خواه این احتمال از تجربه شخصی حاصل شده باشد یا از گفته طبیب.

اگر طبیب بگوید روزه ضرر دارد اما او با تجربه دریافته است که ضرر ندارد، باید روزه بگیرد و در صورت معلوم نبودن ضرر، می تواند یکی دو روز تجربه کند و بعد طبق دستور بالا عمل نماید. هرگاه عقیده اش این بود که روزه برای او ضرر ندارد و روزه گرفت و بعد از مغرب فهمید روزه برای او ضرر داشته، احتیاط آن است که قضای آن را به جا آورد.

نکته: برخی از مردم به گمان اینکه فطریه میهمان در شب عید فطر بر عهده میزبان است، در این شب میهمان دعوت نمی کنند در حالی که معیار نان خور بودن است، چه شخصی به خانه ما بیاید و چه نیاید.

فوائد معنوی روزه عبارت است از:

- ۱- تقرب به خداوند متعال
- ۲- تقویت نفس، اراده، ایمان
- ۳- روزه داری عامل تقویت و افزایش صبر
- ۴- تقویت هنجارهای اجتماعی

مبطلات روزه

نه چیز روزه را باطل می‌کند:

اول: خوردن و آشامیدن

دوم: جماع

سوم: استمنا (خودارضایی) و استمنا آن است که شخص با خود یا به وسیله دیگری بدون جماع کاری کند که منی از او بیرون آید.

چهارم: دروغ بستن به خدا و پیغمبر و جانشینان پیغمبر علیهم السلام بنا بر احتیاط واجب

پنجم: رساندن گرد و غبار به حلق بنا بر احتیاط واجب

ششم: باقی ماندن بر جنابت و حیض و نفاس تا اذان صبح

هفتم: اماله یا تنقیه کردن با چیزهای روان در اصطلاح پزشکی به آن enema می‌گویند و برای پاکسازی روده بزرگ انجام می‌شود.

در اکثر فتاوا استفاده از شیاف های جامد که برای درمان بیماری ها (مانند شیاف های مسکن به کار می‌روند)، روزه را باطل نمی‌کنند، اما بنا بر احتیاط واجب از شیاف‌هایی که برای تغذیه به کار می‌روند، باید اجتناب شود.

همچنین طبق نظر بیشتر مراجع تقلید، شیاف زدن در ماه رمضان مکروه است و بهتر است تنها در شرایط ضروری استفاده شود.

هشتم: عمداً قی کردن (استفراغ) خارج کردن محتویات معده

نهم: فرو بردن تمام سر در آب

آیت الله سیستانی: فرو بردن تمام سر در آب، روزه را باطل نمی‌کند؛ ولی کراهت شدید دارد و احتیاط مستحب در ترک آن است.

قضا و کفاره روزه

کارهایی که روزه را باطل می‌کند اگر عمداً و با علم و اطلاع انجام دهد علاوه بر اینکه روزه او باطل می‌شود قضا دارد کفاره نیز دارد.

هرگاه به واسطه بی‌اطلاعی و ندانستن مسئله، کاری را انجام دهد که می‌داند حرام است، ولی نمی‌داند روزه را باطل می‌کند، قضا دارد ولی کفاره ندارد.

سوال: کسی که نمی‌داند قضای روزه دارد، آیا می‌تواند به نیت ما فی الذمه روزه بگیرد؟ یعنی نیت کند اگر روزه قضا داشته باشد، آن را به جا آورد؛ وگرنه به عنوان روزه مستحبی حساب شود؟

جواب: آری، با این نیت می‌تواند روزه بگیرد.

روزه مستحبی

هرگاه کسی روزه مستحبی بگیرد واجب

نیست آن را به آخر برساند و هر موقع بخواهد می‌تواند روزه خود را بخورد، بلکه اگر برادر مؤمنی او را به غذا دعوت کند مستحب است دعوت او را قبول کرده در اثناء روز افطار نماید.

کسی که روزه واجب دارد نمی‌تواند روزه مستحبی بگیرد.

روزه های حرام

دو روز از سال روزه اش حرام است:

عید فطر و عید قربان

روزه گرفتن زن (روزه مستحبی) در صورتی که حق شوهرش از بین برود بدون اجازه اوجایز نیست و اگر حق او از بین نرود نیز، بنا بر احتیاط واجب باید، با اجازه شوهر باشد، همچنین روزه مستحبی اولاد اگر اسباب اذیت پدر و مادر شود جایز نیست.

احکام روزه خانم باردار و شیرده

آیت الله مکارم: زنان بارداری که وضع حمل آنها نزدیک است و روزه برای حمل آنها ضرر دارد روزه گرفتن برای آنها واجب نیست ولی باید برای هر روز یک مورد طعام تقریباً ۷۵۰ گرم گندم یا جو و مانند این‌ها به فقیر بدهند اما اگر روزه برای خودش ضرر دارد روزه پر او واجب نیست کفاره هم ندارد ولی بعداً قضا می‌کند. زنانی که بچه شیر می‌دهند خواه مادر بچه باشند یا دایه اگر روزه گرفتن باعث کمی شیر آنها و ناراحتی بچه می‌شود روزه بر آنها واجب نیست، برای هر روز همان کفاره واجب است بعداً نیز باید روزه را قضا کنند اما اگر روزه برای خودش ضرر داشته باشد،

آیت الله سیستانی: در استحاضه کثیره اگر زن غسل کرد و مثلاً نماز ظهر را خواند ولی قبل از نماز عصر یا در میان آن دوباره خون از پنبه به دستمال رسید، باید برای نماز عصر نیز غسل کند ولی چنانچه فاصله به قدری باشد که زن بتواند در آن میان، دو نماز یا بیشتر بخواند مثل اینکه بتواند نماز مغرب و عشاء را قبل از آنکه دوباره خون به دستمال برسد بخواند برای آن نمازها لازم نیست غسل دیگری انجام دهد و در هر صورت غسل از وضو کفایت می کند.

سوال: آمیزش، طلاق، رفتن به مسجد الحرام و حرم ائمه (علیهم السلام) و عبور از سایر مساجد برای مستحاضه قلیله چه حکمی دارد؟
جواب: اشکالی ندارد.

نکته ها:

۱- مستحاضه ی قلیله ای که برای هر نماز باید یک وضو بگیرد، حال اگر بعد از نماز ظهر هیچ خونی نبیند و بخواهد نماز عصر را بخواند، وضو گرفتن لازم نیست. همچنین اگر مستحاضه قلیله نماز عصر خود را بخواند و تا نماز مغرب خون نبیند، می تواند با همان وضو، نماز مغرب را هم بخواند.

۲- اگر خون استحاضه در باطن باشد و بیرون نیاید، وضو یا غسل زن را باطل نمی کند، ولی اگر بیرون بیاید هر چند کم باشد وضو و غسل را باطل می کند.

۳- مستحاضه قلیله بعد از وضو، مستحاضه متوسطه بعد از غسل و وضو، و مستحاضه کثیره

بعد از غسل، باید فوراً مشغول نماز شوند، ولی گفتن اذان و اقامه قبل از نماز اشکال ندارد، و در نماز هم می تواند کارهای مستحب مثل قنوت و غیر آن را بجا آورد.

۴- زن مستحاضه اگر وظیفه اش این باشد که میان وضو یا غسل و نماز فاصله نیندازد ولی مطابق وظیفه اش رفتار نکند، باید دوباره وضو گرفته یا غسل کند و بلافاصله مشغول نماز شود.

۵- اگر مستحاضه یکی از کارهایی را که بر او واجب می باشد ترک کند، نمازش باطل است.

۶- اگر زن بداند خونی که از او خارج می شود خون زخم نیست و چنانچه شرعاً حکم حیض و نفاس را نداشته باشد باید به دستور استحاضه عمل کند، بلکه اگر شک داشته باشد که خون استحاضه است یا خون های دیگر، چنانچه نشانه آنها را نداشته باشد (بنا بر احتیاط واجب) باید کارهای استحاضه را انجام داده و نماز را بخواند.

روزه زن مستحاضه:

زنی که استحاضه است باید روزه خود را بجا آورد. در استحاضه کثیره روزه در صورتی صحیح است که غسل نماز مغرب و عشاء شبی که می خواهد فردای آن را روزه بگیرد بجا آورد، و نیز در روز غسل هایی را که برای نمازهای روز واجب است انجام دهد. در استحاضه متوسطه اگر در روز غسلی بر او واجب است باید آن را انجام دهد و در استحاضه قلیله کارهایی که برای نماز واجب است برای روزه شرط نیست.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام خون استحاضه

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

احکام استحاضه

خونی که گاهی اوقات از رحم زن خارج می شود و خون زخم و دمل و حیض نباشد، خون استحاضه نام دارد.

نشانه های خون استحاضه:

خون استحاضه غالباً سرد و زرد رنگ است و بدون فشار و سوزش می آید. استحاضه به سه دسته تقسیم می شود:

- ۱- قلیله ۲- متوسطه ۳- کثیره.

برای اینکه زن بفهمد استحاضه ی او از کدام نوع است بنا بر احتیاط واجب باید در وقت هر نماز، مقداری پنبه در فرج خود بگذارد پس از لحظه ای بیرون آورد، بنا براین اگر:

۱- خون به پنبه رسیده ولی در آن نفوذ نکرده و از طرف دیگر آن پیدا نشده «استحاضه قلیله» است.

۲- خون در پنبه نفوذ کرده و از طرف دیگر آن ظاهر شده ولی بر نوار بهداشتی جاری نشده «استحاضه متوسطه» است.

۳- خون در پنبه نفوذ کرده از طرف دیگر هم ظاهر می شود و بر نوار بهداشتی هم جاری شده «استحاضه کثیره» است. این خود آزمایی باید در وقت نماز و نزدیک خواندن آن باشد، پس اگر قبل از وقت نماز انجام شود فایده ای ندارد.

وظایف مستحاضه قلیله

۱- بدن را تطهیر کند.

۲- در صورتی که خوف ضرر نباشد واجب است پیش از وضو و غسل و پس از آن از خروج خون جلوگیری کند. (از نظر آیت الله مکارم اگر جلوگیری از خروج خون مشقت آور باشد لازم نیست).

۳- برای هر نماز یک وضو بگیرد (مثلاً برای نماز ظهر یک وضو و برای عصر وضوی دیگر).

۴- بنا بر احتیاط واجب نوار بهداشتی را عوض کند. (آیت الله مکارم و آیت الله سیستانی: واجب است از سرایت خون به سایر اعضا جلوگیری کند، اما عوض کردن نوار بهداشتی و مانند آن واجب نیست؛ هر چند احتیاط مستحب است). نکته: خون استحاضه قلیله وضو را باطل می کند ولی موجب غسل نیست.

وظایف مستحاضه متوسطه

همه مراجع (به جز آیت الله مکارم)

۱- کارهای مستحاضه قلیله را انجام دهد.

۲- در هر شبانه روز یک غسل پیش از نماز صبح به جا آورد؛ بدین ترتیب که اگر پیش از نماز صبح خون استحاضه متوسطه دیده، باید برای نماز صبح غسل کند تا صبح دیگر و اگر این حالت پیش از نماز دیگر (مانند ظهر و عصر یا مغرب و عشا) برایش پیش آید، برای آن نماز باید غسل کند، ولی از فردای آن روز اگر به همان حالت متوسطه باقی بماند، پیش از هر نماز صبح غسل کند.

نکته: از نظر آیت الله مکارم فقط دو نوع استحاضه وجود دارد: استحاضه قلیله و استحاضه کثیره. پس اگر زنی خون استحاضه متوسطه ببیند در حکم قلیله است.

وظایف مستحاضه کثیره

۱- ظاهر فرج را اگر خون به آن رسیده آب بکشد.

۲- در صورتی که خوف ضرر نباشد واجب است پیش از وضو و غسل و پس از آن از خروج خون جلوگیری کند. (از نظر آیت الله مکارم اگر جلوگیری از خروج خون سخت و مشقت آور باشد لازم نیست).

۳- در صورتی که نماز ظهر و عصر و یا مغرب و عشاء را با هم می خواند باید روزی سه غسل کند اما اگر جدا می خواند روزی پنج غسل کند.

۴- بنا بر احتیاط واجب نوار بهداشتی را عوض کند.

آیت الله مکارم و آیت الله سیستانی: عوض کردن نوار بهداشتی و مانند آن واجب نیست؛ هر چند احتیاط مستحب است. ۵- برای هر نماز یک وضو بگیرد. (وضو و غسل را هر کدام اول بگیرد صحیح است).

آیت الله مکارم: در استحاضه کثیره واجب نیست برای هر نماز وضو بگیرد بلکه احتیاط مستحب است.

آیت الله مکارم: کاشت ناخن مانع رسیدن آب به عضو می شود و وضو و غسل با آن باطل است.

البته کاشت ناخن در صورت ضرورت اشکال ندارد. و در صورت امکان می بایست برای وضو و غسل، ناخن مصنوعی را بردارد، اما اگر برداشتن آن ممکن نباشد یا موجب حرج و سختی غیر قابل تحمل باشد، به صورت جبیره ای وضو و غسل را انجام دهد، (یعنی روی ناخن مصنوعی را بشوید) کاشت ناخن جایز نیست. چراکه مانع از رسیدن آب به اعضا در وضو، غسل و تیمم خواهد بود.

ضرورت: کسی که ناخن ندارد یا نوعی بیماری دارد که برای علاج آن نیاز به کاشت دارد مثل افرادی که چروک ناخن دارند، اگر از داروی مناسب که مثل برق ناخن است استفاده نکنند ناخن می افتد.

سوال: حکم تتو ابرو و بدن برای غسل و وضو چیست و آیا زینت محسوب می شود تا از نامحرم پوشانده شود؟

جواب: امام خمینی: تتو مانع غسل و وضوء نیست لکن اگر زینت محسوب می گردد از نامحرم باید پوشانده شود.

آیت الله خامنه ای: اگر مانع رسیدن آب به محل وضو یا غسل باشد، باید آن را برطرف کرد مگر این که تتو زیر پوست باشد، که در این صورت اشکال ندارد.

در هر صورت اگر عرفاً زینت محسوب شود، باید از نامحرم پوشانده شود.

آیت الله مکارم: هرگاه تتو ضرر خاصی برای بدن نداشته باشد و تصاویر آن موجب فساد اخلاق نباشد، جایز است و در هر حال برای وضو و غسل اشکالی ایجاد نمی کند. اگر این زینت تند و زننده باشد و منشاء مفاسدی شود، جایز نیست.

آیت الله سیستانی: مانعی ندارد ولی اگر زینت شمرده شود، زنان باید آن را از نامحرم بپوشانند.

سوال: آیا در روزها یا شب های شهادت اهل بیت (علیهم السلام) و مناسبت های عزاداری، همبستر شدن زن و شوهر اشکال دارد؟

جواب: این کار حرام نیست اما سزاوار است در شب های شهادت رعایت شود مانند آنکه انسان در عزای نزدیکان خود از قبیل پدر و مادر چه رفتاری دارد.

سوال: در صورتی که خانم از خون حیض پاک شود اما قبل از غسل حیض، نزدیکی داشته باشد. آیا اشکال شرعی دارد و باید کفاره بپردازد؟

جواب: امام خمینی، آیت الله خامنه ای و آیت الله مکارم: اشکال ندارد و کفاره هم ندارد.

آیت الله سیستانی: اشکالی ندارد ولی احتیاط لازم این است که نزدیکی پس از شستن فرج باشد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام جنابت

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آيات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

احکام جنابت

یکی از غسل های واجب، غسل جنابت است.

به دو چیز انسان جنب می شود:

۱- جماع

۲- بیرون آمدن منی، چه در خواب باشد یا بیداری، کم باشد یا زیاد، با شهوت باشد یا بی شهوت، با اختیار باشد یا بی اختیار. هنگام ارتباط جنسی و به محض دخول بیشتر از ختنه گاه این غسل بر زن و مرد واجب می شود (حتی اگر زن در زمان نزدیکی لذت جنسی نبرده باشد و یا منی از او خارج نشده باشد).

زن هم ممکن است در خواب جنب شود که برای صدق عنوان جنابت در خواب و وجوب غسل باید دو شرط رعایت شود:

۱- منی از بدن خارج شود.

۲- زن به اوج شهوت جنسی رسیده باشد.

اگر زن مایعی از خود ببیند (چه در خواب و چه در بیداری، مثل دوران عقد که دخول انجام نمی شود ولی تحریکات جنسی وجود دارد) و شک داشته باشد منی است یا نه، یا شک دارد به اوج شهوت رسیده یا نه، غسل بر او واجب نیست، یعنی در آن دو شرط یقین لازم است.

در موارد زیر غسل واجب نیست

۱- شک دارد از او منی خارج شده یا نه؟

۲- چیزی در لباس خود می بیند و نمی داند منی است یا نه؟

۳- نمی داند به اوج شهوت جنسی رسیده یا نه؟

سوال: آیا بر زنان بعد از معاینات داخلی با وسایل طبی غسل واجب است؟

جواب: تا زمانی که منی خارج نشود غسل واجب نیست.

سوال: آیا زن پس از نزدیکی با شوهر باید صبر کند منی شوهر از او خارج شود، اگر فوراً غسل کند و آب یا رطوبت مشکوکی خارج شد وظیفه چیست؟

جواب: غسل ندارد ولی اگر یقیناً منی مرد است، باید خود را آب بکشد.

سوال: آیا تلقیح کردن نطفه مرد در رحم زن موجب غسل جنابت است؟

جواب: خیر موجب غسل نمی شود.

سوال: در صورتی که ارتباط جنسی به وسیله جلوگیری کاندوم انجام شود آیا بر زن و مرد غسل جنابت واجب است؟

جواب: همه مراجع: آری هر دو باید غسل کنند.

سوال: نزدیکی از راه پشت در حالت پاکی یا حیض چه حکمی دارد؟

جواب: امام خمینی: کراهت شدید دارد خصوصاً اگر زن راضی نباشد.

آیت الله خامنه ای: کراهت شدید دارد مخصوصاً اگر زن راضی نباشد و اگر موجب اذیت زن شود حرام است.

آیت الله سیستانی: بدون رضایت زن جایز نیست و در صورت رضایت کراهت شدید دارد.

آیت الله مکارم: بدون رضایت زن حرام و با رضایت او کراهت شدید دارد و در حال حیض کراهتش بیشتر است.

سوال: آیا می شود باموی مصنوعی (اکستنشن مو)، یا ناخن یا مژه مصنوعی (اکستنشن مژه) غسل و وضو گرفت؟

جواب: امام خمینی: کسی که ناخن کاشته، یعنی ناخن چسبانده، وضویش صحیح نیست. در نتیجه، اگر خانمی ناخن کاشت باید برای وضو ناخن ها را بردارد و وضو بگیرد. اگر به طوری چسبیده که قابل برداشتن نیست یا با مشکلاتی همراه است، باید وضوی جبیره نیت کند و با وضوی جبیره نمازش را بخواند. در این صورت، نمازش صحیح خواهد بود.

آیت الله خامنه ای: در صورت کاشت ناخن برای وضو و غسل باید مانع و لو به صرف هزینه ممکن برطرف شود و در صورتی که برطرف کردن آن ممکن نیست یا مشقت غیر قابل تحمل دارد باید وضوی جبیره بگیرد، اما اگر بدون سختی بتواند ناخن مصنوعی را بردارد ولی این کار را نکند، اگر مبطلات وضو پیش آید، هم وضو جبیره ای هم تیمم به جای وضو و اگر موجبات غسل برایش پیش آید هم غسل جبیره و هم تیمم به جای غسل انجام بدهد و نماز و روزه را بگیرد و بعد هم که ناخن را برداشت قضای نماز و روزه رابجا آورد.

سوال: وجود رنگ روی ناخن و مسح روی جوراب نازک چه حکمی دارد؟

جواب: در صورتی که رنگ دارای جرم باشد، مانع از رسیدن آب به ناخن می باشد و وضو باطل است و مسح بر جوراب هر قدر هم نازک باشد، صحیح نیست.

آیت الله خامنه ای: توقف در حرم امامان بنا بر احتیاط مستحب ترک شود.

۷ - خواندن سوره ای که سجده واجب دارد. (سوره های سجده، فصلت، نجم، علق)

نکته: از نظر آیات عظام خامنه ای و سیستانی و مکارم فقط خواندن آیه سجده دار اشکال دارد نه تمام سوره.

سوال: اگر زن بعد از سه روز و قبل از ده روز (مثلاً روز چهارم) از حیض پاک شد ولی دوباره قبل از ده روز خون دید وظیفه او چیست؟

جواب: امام خمینی و آیت الله خامنه ای: چنانچه روزهایی که خون دیده بار روزهایی که در وسط پاک بوده روی هم ده روز یا از ده روز کمتر باشد همه حیض است.

آیت الله مکارم: ایامی را که خون دیده حیض است ولی روزهایی را که در وسط پاک بوده باید عبادت های خود را انجام دهد.

آیت الله سیستانی: روزهای را که در وسط پاک بوده باید عبادت های خود را احتیاطاً انجام دهد و کارهایی که بر حائض حرام است، ترک کند.

سن یا ئستگی

یا ئستگی، پساقاعدگی یا **menopause** یکی از دوره های طبیعی زندگی زنان است که به دلیل اتمام تخمک زن، دیگر تخمک گذاری انجام نخواهد و در نتیجه قاعدگی برای همیشه متوقف می گردد و از آن پس، زنان دیگر توانایی بچه دار شدن نخواهند داشت.

آیت الله مکارم: زنان سیّده و غیر سیّده هر دو بعد از تمام شدن پنجاه سال قمری یا ئسه می شوند، یعنی اگر در این سن و سال خونی ببینند خون حیض نیست، مگر این که آنچه می بینند تمام شرایط و نشانه های حیض را داشته باشد.

که در این صورت باید مطابق آن عمل کنند.

سوال: مادرم از ذریّه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) است. آیا من نیز از سادات محسوب می شوم؟

آیا می توانم عادت ماهیانه ام را تا شصت سالگی، حیض قرار دهم و در آن ایام نماز و روزه خود را انجام ندهم؟

جواب: آیت الله خامنه ای: تعیین سن یا ئستگی محل تأمل و احتیاط است، بانوان می توانند در این مسأله به مجتهد جامع الشرایط دیگر مراجعه نمایند.

آیت الله سیستانی: خونی را که زن ها پس از تمام شدن شصت سال می بینند حکم حیض را ندارد، ولی در فاصله پنجاه تا شصت سالگی زن حیض می بیند، گرچه احتیاط مستحب این است زن هایی که قرشیه (سیّده) نیستند در این فاصله در مواردی که قبلاً حیض به حساب می آمد، محرمات حائض را ترک کند و وظایف مستحاضه را انجام دهند.

سوال: لکه هایی که زن بعد از یقین به پاک شدن می بیند، با توجه به این که آن لکه ها نه اوصاف خون را دارند و نه خون مخلوط با آب را، چه حکمی دارد؟

جواب: آیت الله خامنه ای: اگر خون نباشد حکم حیض را ندارد و اگر خون باشد اگرچه به صورت لکه های زرد رنگ و از ده روز تجاوز نکند همه آن لکه ها محکوم به حیض است، و تشخیص این موضوع به عهده زن است.

آیت الله سیستانی: همان

آیت الله مکارم: لکه هایی که زن بعد از یقین به پاکی می بیند، اگر خون نباشد حکم حیض را ندارد، و اگر خون باشد اگرچه به صورت لکه های زرد کم رنگ باشد و از ده روز تجاوز نکند، همه آن لکه ها محکوم به حیض است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام خون حیض

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

خون حیض

یکی از خون‌هایی که زن می‌بیند خون حیض است.

شرایط خون حیض

۱- زن به سن بلوغ رسیده باشد.
۲- زن یائسه نباشد. (زنی که نمی‌داند یائسه شده یا نه اگر خونی ببیند که نداند حیض است یا نه، حیض است).
۳- خونریزی کمتر از سه روز نباشد. (پس اگر دو روز خون ببیند حیض نیست).
نکته: زنی که برای جلوگیری از عادت ماهیانه قرص می‌خورد و به لکه بینی می‌افتد اگر در ایام عادت لک ببیند ولی سه روز استمرار نیابد حیض محسوب نمی‌شود.

۴- خونریزی از ده روز بیشتر نباشد.
۵- خون در سه روز استمرار داشته باشد. (اگر دو روز خون ببیند و سپس یک روز قطع شود و دوباره یک روز خون ببیند خون حیض محسوب نمی‌شود).

نکته: لازم نیست تمام سه روز خون بیاید بلکه اگر در داخل خون باشد کافی است. (به طوری که اگر پنبه‌ای در داخل بگذارد و پس از چند لحظه بر دارد پنبه آلوده شود).

۶- فاصله دو حیض حداقل ده روز باشد. (پس اگر قبل از ده روز دوباره خون ببیند حیض نیست).

نکته: خون حیض غالباً غلیظ، گرم، سرخ مایل به سیاه و با فشار و کمی سوزش بیرون می‌آید.

نکته های مهم:

۱- آمیزش کردن مرد با همسر خود در ایام حیض حرام است.

۲- طلاق دادن زن در حال حیض باطل است.

۳- اگر زن زمانی حائض شد که از اول وقت نماز به مقدار فراهم آوردن مقدمات نماز و خواندن واجبات گذشته باید آن نماز را پس از پاک شدن از حیض قضا کند، اما اگر از اول وقت به حدی فرصت کم بوده که حتی اگر اول وقت هم مہیای نماز می‌شد نمی‌توانست آن را بخواند قضای نماز بر او واجب نیست.

۴- اگر زن در بین نماز حائض شد باید بعد از پاک شدن به شرحی که در مساله قبل آمد نماز خود را قضا کند.

۵- اگر زن زمانی از حیض پاک شد که برای انجام غسل حیض و وضو و دیگر مقدمات نماز مثل تطهیر بدن و لباس و خواندن یک رکعت نماز یا بیشتر وقت باقی است باید نماز بخواند و اگر نخواند قضا دارد و اگر هم نمی‌داند برای انجام نماز وقت دارد یا نه باید نماز بخواند.

۶- نمازهای یومیه‌ای که زن در حال حیض بوده قضا ندارد ولی روزه‌های واجب را باید قضا کند.

۷- زنی که هر ماه در زمان مشخص خون می‌بیند اگر در ایام عادت و قبل یا بعد از آن خون ببیند و مجموع آن‌ها از ده روز بیشتر نباشد همه آن روزهایی که خون دیده حکم حیض دارد.

۸- زنی که هر ماه در زمان مشخص و به تعداد روزهای مشخص خون می‌بیند اگر

زودتر یا دیرتر از عادت خون ببیند به گونه‌ای که بگویند جلو یا عقب انداخته هر چند نشانه‌های حیض را نداشته باشد حیض محسوب می‌شود. (این مساله در مورد زنی که در زمان مشخصی حیض می‌شود ولی تعداد روزهای عادتش مشخص نیست هم صدق می‌کند).

۹- وقتی زن کاملاً از خون پاک شد و احتمال هم می‌دهد که در داخل هم خون نباشد باید خود را واریسی کند یعنی مقداری پنبه بگذارد و کمی صبر دهد پس اگر پنبه پاک بود باید غسل کند و اگر پاک نبود اگر چه به رنگ آب زرد رنگی هم بود باید صبر کند تا پاک شود، تا از ده روز تجاوز نکند حکم حیض را دارد.

محرمات حائض

۱- انجام عبادت‌هایی مانند نماز و روزه و طواف کردن و معتکف شدن که احتیاج به وضو و غسل و تیمم دارد.

۲- آمیزش کردن با همسر.

۳- رساندن جایی از بدن به خط قرآن یا اسم خدا یا اسمی متبرکه‌ی پیامبران و امامان.

۴- توقف در مساجد دیگر ولی اگر از یک در وارد و از در دیگر خارج شود و به صورت عبوری بگذرد اشکالی ندارد.

۵- گذاشتن چیزی در مسجد.

۶- توقف در حرم امامان بنا بر احتیاط واجب. (بنا بر این رفتن به حرم امامزاده شاهچراغ (علیه السلام) غیر از محدوده دور حرم که مسجد است) و سید علاءالدین حسین (علیه السلام) اشکالی ندارد.

۵- خواندن سوره ای که سجده واجب دارد و آن چهار سوره است. (فصلت، سجده، نجم و علق) آیت الله خامنه ای و آیت الله مکارم: فقط خواندن آیه ای که سجده واجب دارد را جایز نمی دانند نه تمام سوره.

احکام تولد نوزاد اذان و اقامه

اولین کاری که بعد از تولد نوزاد مستحب انجام شود گفتن اذان در گوش راست و اقامه در گوش چپ است.

غسل ولادت

یکی از مستحبات تولد نوزاد غسل دادن او در روز اول یا دوم یا سوم تولد است. نام این غسل ولادت یا مولود است، که همانند بقیه غسل ها انجام می شود.

نام نیک

در سیره معصومان (علیهم السلام) انتخاب نام نیک و پر معنا از اهمیت ویژه ای برخوردار است و فوائد بسیاری برای آن گفته شده است. از جمله، نام هر انسانی نماد شخصیت اوست، نام انسان برچسبی است از آغاز تا پایان عمر که اثر تلقینی دارد. نام بزرگان دین سبب همانند سازی صاحب نام با بزرگان دین می شود، نام نامناسب آثار بدی بر انسان می گذارد.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و اله و سلم) فرمودند: اولین خوبی انسان به فرزندش، نام نیکی است که برای او انتخاب می کند (اصول کافی، ج ۶، ص

عقیقه

یکی از مستحبات مؤکد آن است که برای طفل در روز هفتم عقیقه کنند.

عقیقه یعنی بعد از اینکه دعای عقیقه (بر یکی از انواع چهارپایان (گوسفند، گاو، شتر) خوانده شد، حیوان را ذبح می کنند و گوشت آن را (چه به صورت پخته و چه نپخته) بین مردم تقسیم کنند. (مکروه است گوشت حیوان را پدر و مادر و هر کس با آنها در یک خانه زندگی می کند مصرف کند) البته کسانی که قدرت مالی ندارند، هر گاه توانستند عقیقه را انجام می دهند. و اگر هیچ گاه نتوانستند عقیقه کنند، اشکالی ندارد.

در استحباب عقیقه فرقی بین فرزند پسر و دختر و نوزاد اول و دوم و غیره نیست.

اگر بز (کهره) باشد کمتر از یک سال نباشد و اگر بره باشد کمتر از شش ماه نباشد و بهتر است جنس حیوان موافق با جنس نوزاد باشد.

دعای عقیقه

بِسْمِ اللَّهِ وَبِاللَّهِ، اللَّهُمَّ عَقِيقَةً عَنْ فُلَانٍ (و نام او را بگویند) لَحْمُهَا بِلَحْمِهِ، وَدَمُهَا بِدَمِهِ، وَعَظْمُهَا بِعَظْمِهِ. اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا وَقَاءً لِّ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَام.

تراشیدن سر نوزاد و صدقه دادن

در سیره معصومان (علیهم السلام) این آداب که در روز هفتم ولادت کودک انجام می شود بسیار تأکید شده است.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام غسل نفاس و آداب تولد نوزاد

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
دردانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

براساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

غسل های واجب

- ۱- غسل جنابت ۲- غسل حیض ۳- غسل نفاس ۴- غسل استحاضه ۵- غسل میت ۶- غسل مس میت ۷- غسلی که به واسطه نذر و قسم و مانند اینها واجب می شود.

روش های انجام غسل:

- ۱- ترتیبی ۲- ارتماسی

غسل ترتیبی

در غسل ترتیبی باید به نیت غسل، اول سر و گردن، بعد طرف راست و بعد طرف چپ بدن را بشوید و اگر عمدا و یا از روی فراموشی یا به واسطه ندانستن مساله به این ترتیب عمل نکند غسل او باطل است. آیت الله مکارم: ترتیب را مستحب می دانند. آیت الله سیستانی: ترتیب بین سر و گردن و بدن واجب می دانند، یعنی فرقی بین راست و چپ نمی گذارند.

مساله: برای آن که یقین کند که هر سه قسمت، یعنی سر و گردن، طرف راست و چپ را کاملا غسل داده است باید هر قسمتی را که می شوید مقداری از قسمت های دیگر را هم بشوید، بلکه احتیاط مستحب آن است که تمام طرف راست گردن را با طرف راست بدن و طرف چپ گردن را با تمام طرف چپ بدن بشوید.

مساله: اگر بعد از غسل بفهمد جایی از بدن را نشسته و نداند کجای بدن است باید دوباره غسل کند.

غسل ارتماسی

آیت الله مکارم: غسل ارتماسی آن است که بعد از نیت، تمام بدن را یک دفعه یا به تدریج در آب فرو رود. غسل ارتماسی زیر دوش معمولی ممکن نیست.

امام خمینی: احتیاط آن است که یک دفعه زیر آب رود. آیت الله سیستانی: غسل ارتماسی به دو صورت دفعی و تدریجی انجام می شود. در غسل ارتماسی تدریجی لازم است که هر عضو قبل از غسل دادن آن بیرون آب باشد.

غسل نفاس

هنگام زایمان از زمانی که اولین جزء کودک به دنیا آمد، خونی که زن می بیند خون نفاس است ولی شروع محاسبه ده روز، بعد از تولد کامل نوزاد یا سقط جنین است.

نکته های مهم:

- ۱- خون نفاس ممکن است یک لحظه بیشتر نباشد ولی بیشتر از ده روز نخواهد بود.
- ۲- خونی که زن پیش از بیرون آمدن اولین جزء بچه می بیند نفاس نیست و خون استحاضه گفته می شود.
- ۳- طلاق دادن زن در حال نفاس باطل است و نزدیکی کردن با او حرام است.
- ۴- هر گاه شک کند که چیزی سقط شده یا نه، یا اگر چیزی که سقط شده می ماند انسان می شد یا نه، واری لازم نیست و خونی که از او خارج می شود

خون نفاس نیست.

۵- وقتی زن از خون نفاس پاک شد باید غسل نفاس انجام دهد و عبادت های خود را به جا آورد.

۶- اگر شخصی به علت فراموشی، غسل نفاس را انجام نداد، باید هر زمان که یادش آمد، فوراً آن را انجام دهد (و اینکه گفته می شود اگر کسی غسل نفاس را انجام نداد تا بچه دیگر نجس هست یک حرف کاملا اشتباه است).

سوال: غسل چهله چیست؟

جواب: در احکام عملی اسلام اصلاً غسلی به نام غسل چهله نداریم (چون اصلاً شاید بسیاری از خانم ها بیشتر از چهل روز خون ببینند) و همین که زن در تمام مدتی که خون می بیند به وظایف خود عمل کند کافی است.

محرمات نفساء (زنی که خون نفاس می بیند).

- ۱- رساندن جایی از بدن به خط قرآن یا به اسم خدا و اسامی مبارکه پیامبران و امامان (علیهم السلام).
- ۲- رفتن به مسجد الحرام و مسجد پیغمبر (صلی ا... علیه و آله).
- ۳- وقف در مساجد دیگر، ولی اگر از یک در داخل و از در دیگر خارج شود و برای برداشتن چیزی برود مانعی ندارد.
- ۴- گذاشتن چیزی در مسجد.

سوال: سقط جنین فی نفسہ چه حکمی دارد؟
و در صورتی که ادامه بارداری برای زندگی مادر خطر داشته باشد، حکم آن چیست؟

جواب: سقط جنین شرعاً حرام است و در هیچ حالتی جایز نیست، مگر آنکه استمرار حاملگی برای حیات مادر خطرناک باشد که در این صورت سقط جنین قبل از ولوج روح اشکال ندارد، ولی بعد از دمیدن روح جایز نیست حتی اگر ادامه حاملگی برای حیات مادر خطرناک باشد مگر آنکه استمرار بارداری، حیات مادر و جنین هر دو را تهدید کند و نجات زندگی طفل به هیچ وجه ممکن نباشد ولی نجات زندگی مادر به تنهایی با سقط جنین امکان داشته باشد.

آیت الله مکارم: در صورتی که از گفته متخصصین، یقین یا خوف خطر یا ضرر مهمی حاصل شود اقدام به سقط جنین جایز است، البته مادامی که به صورت انسان کامل در نیامده باشد و چون احتمال تعلق دیه می رود، احتیاط آن است که ورثه این کودک دیه را ببخشند.

کفاره سقط

قتل جنین قبل از دمیده شدن روح، کفاره ندارد و بعد از دمیده شدن روح، کفاره دارد. و کفاره آن دو ماه پی در پی روزه گرفتن متوالی است. (یعنی کسی که به صورت مستقیم عامل سقط جنین است، در صورتی که در جنین روح دمیده شده باشد باید دو ماه پی در پی روزه بگیرد.)

دیه سقط جنین

سقط جنین موجب ثبوت دیه بر کسی است که به صورت مستقیم عامل اصلی سقط می باشد، که این شخص چه مادر باشد یا غیر مادر (پزشک) باید دیه را به وارث جنین پردازد، لیکن اگر مادر عامل اصلی سقط باشد، در فرض عمدی بودن از دیه ارث نمی برد.

جمع بندی دیه

اگر روح در جنین دمیده باشد و پسر باشد ۱۰۰۰ دینار و اگر دختر باشد، ۵۰۰ دینار.

اگر روح در آن دمیده نشده باشد اما خلقت آن تمام شده باشد، اگر پسر باشد ۱۰۰ دینار و اگر دختر باشد ۵۰ دینار.

اگر هنوز خلقت آن کامل نشده باشد و گوشت، استخوان او را نپوشانده باشد و تنها استخوانی باشد، ۸۰ دینار.

اگر مضغه (قطعه ای گوشت) باشد ۶۰ دینار.

اگر علقه و خون بسته باشد، ۴۰ دینار.
اگر نطفه تنها باشد که در رحم مستقر شده است، ۲۰ دینار خواهد بود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

احکام سقط جنین

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

احکام سقط جنین

سقط جنین عبارت است از:

خارج کردن عمدی جنین از درون رحم مادر و پایان دادن به حاملگی، خواه قبل از دمیده شدن روح یا بعد از آن.

سوال: آیا سقط جنین بر اثر مشکلات اقتصادی جایز است؟

جواب: سقط جنین به مجرد وجود مشکلات و سختی های اقتصادی جایز نمی شود.

سوال: پزشک بعد از معاینه در ماه های اول حاملگی به زن گفته است که استمرار بارداری احتمال خطر جانی برای او دارد و در صورتی که حاملگی ادامه پیدا کند، فرزندش ناقص الخلقه متولد خواهد شد و به همین دلیل پزشک دستور سقط جنین داده است، آیا این کار جایز است؟ و آیا سقط جنین قبل از دمیده شدن روح به آن جایز است؟

جواب: ناقص الخلقه بودن جنین، مجوز شرعی برای سقط جنین حتی قبل از ولوج روح در آن محسوب نمی شود، ولی اگر تهدید حیات مادر بر اثر استمرار حاملگی مستند به نظر پزشک متخصص و مورد اطمینان باشد، سقط جنین قبل از ولوج روح در آن اشکال ندارد.

سوال: پزشکان متخصص می توانند از طریق استفاده از روش ها و دستگاه های جدید، نواقص جنین در دوران بارداری را تشخیص دهند و با توجه به مشکلاتی که افراد ناقص الخلقه بعد از تولد در دوران زندگی با آن مواجه می شوند، آیا سقط جنینی که پزشک متخصص و مورد اطمینان آن را ناقص الخلقه تشخیص داده، جایز است؟

جواب: سقط جنین در هر سنی به مجرد ناقص الخلقه بودن آن و یا مشکلاتی که در زندگی با آن مواجه می شود، جایز نمی شود.

سوال: آیا از بین بردن نطفه منعقد شده ای که در رحم مستقر شده، قبل رسیدن به مرحله علقه که تقریباً چهل روز طول می کشد، جایز است؟ و اصولاً در کدامیک از مراحل ذیل سقط جنین حرام است:

۱ - نطفه استقرار یافته در رحم

۲ - علقه

۳ - مضغه

۴ - عظام (قبل از دمیدن روح)

جواب: از بین بردن نطفه بعد از استقرار آن در رحم و همچنین سقط جنین در هیچ یک از مراحل بعدی جایز نیست.

سوال: اگر بعد از دمیده شدن روح با عکس برداری از جنین معلوم شود جنین ناقص الخلقه می باشد و حرج شدیدی بر پدر و مادر وارد شود آیا جایز است جنین سقط شود؟

جواب: سقط بعد از دمیده شدن روح جایز نیست به خصوص اینکه پیش بینی های فوق جنبه قطعی ندارد و چون انسان زنده بر آن اطلاق می شود همان طور که کشتن انسان ناقص الخلقه پس از ولادت جایز نیست، قبل از ولادت و پس از دمیده شدن روح نیز جایز نیست.

سوال: بعضی از زوج ها، مبتلا به بیماری های خونی بوده و دارای ژن معیوب می باشند و در نتیجه ناقل بیماری به فرزندان خود هستند و احتمال این که این فرزندان مبتلا به بیماری های شدید باشند، بسیار زیاد است و چنین کودکانی از بدو تولد تا پایان عمر، دائماً در وضع مشقت باری به سر خواهند برد. مثلاً بیماران هموفیلی همواره ممکن است با کوچکترین ضربه ای دچار خونریزی شدید، منجر به فوت و فلج شوند. حال آیا با توجه به این که تشخیص این بیماری در هفته های اول بارداری ممکن است آیا سقط جنین در چنین مواردی جایز است؟

جواب: اگر تشخیص بیماری در جنین قطعی است و داشتن و نگه داشتن چنین فرزندی موجب حرج می باشد، در این صورت جایز است قبل از دمیده شدن روح، جنین را سقط کند ولی بنابر احتیاط دیه آن باید پرداخت شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برداشت های نادرست از احکام ۴

برگرفته از کتاب مردم و برداشت های احکام محمود اکبری

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آيات عظام

آيت الله العظمی امام خمینی

آيت الله العظمی سيد علی خامنه ای

آيت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آيت الله العظمی سيد علی حسینی سیستانی

● برخی از مردم تحت عنوان دروغ مصلحت آمیز سعی می کنند پوششی بر زشتی دروغ خود قرار دهند در حالی که دروغ مصلحت آمیز تنها در شرایط خاصی همچون حيله در جنگ، اصلاح بين مردم و نجات جان انسان جایز است.

● در اثر کم رنگ شدن گرایش های مذهبی بسیاری از آداب و رسوم های مذهبی هم کم رنگ شده است همچون واجباتی مانند: امر به معروف و نهی از منکر، دادن خمس مال و... و کارهای مستحبی مانند: نماز اول وقت، اذان و اقامه گفتن در گوش کودک و... در چنین شرایطی برخی از مردم فکر می کنند که وظیفه و تکلیف هم از بین رفته در حالی که هرگز تکلیف از بین نمی رود.

● مردم فقط به هنگام گفتن و شنیدن نام حضرت محمد (صلی الله علیه و اله) صلوات می فرستند در حالی که برای سایر اسما و القاب حضرت نیز ذکر صلوات وارد شده است.

● بسیاری از مردم هنگامی که به باغ و بوستانی می رسند بدون اینکه از مالک آن اجازه بگیرند از میوه و محصول دیگران استفاده می کنند و می گویند ما در اسلام حق الماره داریم در حالی که حق الماره دارای شرایطی است:

۱- مطمئن نباشیم که صاحب باغ ناراضی است.

۲- حصاری دور باغ کشیده نشده باشد.

۳- به قصد خوردن میوه به آن محل نرفته باشیم بلکه عبور ما گذری باشد.

۴- فقط به مقدار محدود از میوه ها بخوریم و با خود نبریم.

● برخی از مردم فکر می کنند تنها چیزهایی خمس دارد که یک سال بی مصرف مانده باشد در حالی که باید آنچه از سر سال خمسی اضافه بیاید خمسش را بدهیم حتی اگر یک سال از خرید آن نگذشته باشد.

● گاهی برخی از ذهنیت های غلط در مورد خمس زبان به زبان می شود مانند:

- کسی که سه دختر داشته باشد خمس بر او واجب نیست.

- بر بدهکار خمس واجب نیست.

- خمس بر توانگران واجب است و بر فقرا خمس واجب نیست.

در حالی که همه افراد برای محاسبه خمس باید نزد مرجع تقلید یا نماینده او بروند. (البته گاهی وقت ها با توجه به احکام شرعی به عده ای از مردم خمس تعلق نمی گیرد).

● از جمله کارهای خرافی که در زیارتگاه ها اتفاق می افتد قفل زدن، نخ بستن و نوشتن خوابنامه بر جلد و اوراق قرآن و مفاتیح است در حالی که نوشتن در قرآن و مفاتیح در اماکن موقوفه تصرف حرام است.

● در بین مردم لطیفه ها و طنزهایی برای مردم شهرها به ویژه ترک، لر، عرب ... و بعضا با القاب زشت و قبیح مطرح است در حالی که چنین لطیفه هایی گاه غیبت و گاه توهین به مردم است.

● بسیاری از مردم بر این باورند که صدقه دادن به سادات حرام است در حالی که صدقه مستحبی به سادات از نظر اکثر مراجع تقلید مانعی ندارد.

● برخی از مردم فکر می کنند اعضای وضو هنگام وضو گرفتن باید خشک باشد در حالی که فقط مواضع مسح باید در هنگام وضو خشک باشد.

● بسیاری از مردم به گمان اینکه بستن شیرآب، وضو را باطل می کند، شیرآب را در حین وضو نمی بندند در حالی که بستن شیرآب پیش از تمام شدن شستن دست چپ اشکالی ندارد.

● برخی از مردم تصور می کنند جوهر خودکار ولو به مقدار کم رنگ مانع وضو است در حالی که رنگ خودکار چون جرم ندارد مانع وضو نیست.

● برخی از مردم فکر می کنند اگر در بین وضو بیش از هفت قدم راه بروند و بعد مسح بکشند وضویشان باطل می شود در حالی که اندازه معینی برای راه رفتن در بین وضو وارد نشده است و فقط باید موالات (پشت سر هم انجام شدن کارهای وضو) از بین نرود.

● برخی از مردم مسح سر خود را با ناخن انجام می دهند در حالی که مسح سر باید با باطن دست انجام گیرد و با ناخن اشکال دارد.

● برخی از مردم فکر می کنند که افتادن غیر عمدی قرآن بر زمین گناه است و کفاره دارد و باید به اندازه وزن قرآن خرما داد در حالی که چنین چیزی صحیح نیست.

● برخی از مردم وقتی غسل جنابت می گیرند دوباره برای نماز، وضو هم می گیرند در حالی که این وضو حرام می باشد.

● برخی فکر می کنند در مسح سر و پا نباید سر و پا تکان بخورد در حالی که تکان خوردن مانعی ندارد و آنچه مهم است این است که دست روی پاکشیده شود نه بر عکس.

● برخی از مردم فکر می کنند وضو گرفتن با ناخن بلند صحیح نیست در حالی که اگر زیر آن چرک نباشد اشکالی ندارد.

● بسیاری از مردم مرز بین تیمم و وضوی جبیره ای را نمی دانند و با کوچکترین آسیبی به دنبال تیمم می روند در حالی که اگر جبیره تمام بعضی از اعضای وضو را فراگرفته باشد، وضوی جبیره ای کافی است، ولی اگر تمام اعضای وضو یا بیشتر آن را گرفته باشد از نظر امام خمینی (ره) احتیاط مستحب است که علاوه بر وضو تیمم هم بگیرد، اما از نظر آیت الله سیستانی و آیت الله مکارم احتیاط واجب است که هم وضو بگیرد و هم تیمم کند.

● یکی از مواد تیمم، تنگ بودن وقت برای نماز است و نمازگزار باید در چنین شرایطی تیمم کند اما بسیاری از مردم در چنین مواردی هم وضو می گیرند در حالی که وضو گرفتن در تنگی وقت باطل است.

● گاهی افراد می گویند چون دستم زخم بود یا چون بدنم نجس بود و یا چون سرم درد می کرد تیمم کردم در حالی که تیمم در این موارد باطل است.

● برخی از مردم تصور می کنند در شستن دست و صورت حتما بر اعضای وضو باید آب ریخته شود در حالی که اگر دست ها یا صورت را زیر شیرآب هم بگیریم صحیح است.

● برخی از مردم باورهای نادرستی نسبت به غسل دارند مانند:

- اگر در حین غسل دست به بدن نکنند غسلشان باطل است.

- باید غسل را رو به قبله انجام داد.

- باید بدن قبل از غسل خشک باشد.

- باید کارهای غسل پی در پی و بدون فاصله باشد.

● برخی از مردم تصور می کنند توقف جنب و حائض در زیارتگاه های امامزادگان همچون حضرت شاهچراغ (علیه السلام) و حضرت معصومه (سلام الله علیها) اشکال دارد در حالی که توقف در حرم معصومین (علیهم السلام) حرام است نه امامزادگان.

● گاهی برای حریمیت دختر و پسر قبل از عقد دائم، صیغه موقت خوانده می شود و هنگام عقد دائم مدت صیغه موقت تمام نشده و مرد توجه ندارد که اگر باقیمانده عقد موقت را نبخشد عقد دائم باطل است. (پس توجه داشته باشیم که مرد باید قبل از خوانده شدن عقد دائم باقیمانده زمان صیغه را به زن ببخشد.)

● برخی از مردم فکر می کنند پوشیدن حلقه یا انگشتر طلا فقط در هنگام نماز برای مردان اشکال دارد در حالی که نه تنها در همه اوقات حرام است بلکه خرید و فروش حلقه و انگشتر طلای مردانه هم حرام است.

● برخی از مردم در اثر بی توجهی کتاب ها و جرائدی را که اسم خداوند و معصومین (علیهم السلام) و یا آیه قرآن نوشته شده را به درون زباله می ریزند در حالی که حرمت این کلمات باید حفظ شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برداشت های نادرست از احکام ۵

برگرفته از کتاب مردم و برداشت های احکام محمود اکبری

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب

سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

● بسیاری کسانى که وام خودرو، مسکن و... می گیرند و در جهت دیگری مصرف می کنند در حالی که مصرف وام بر خلاف قرارداد جایز نیست و مبلغی را که بانک اضافه دریافت می کند، حرام است.

● برخی از بانوان فکر می کنند که در صورت انجام معاینه داخلی توسط پزشک زنان یا انجام سونوگرافی داخلی و یا استفاده از پمادهای واژینال روزه باطل می شود و همچنین با انجام اینگونه اعمال باید غسل جنابت کنند در حالی که هیچ کدام از این اعمال نه روزه را باطل می کند و نه موجب غسل جنابت می شود.

● بعضی از مردم فکر می کنند اگر در حال روزه، نماز نخوانند یا غیبت کنند روزه شان باطل است در حالی که هیچ کدام از این مسائل موجب بطلان روزه نمی شود.

● بیشتر بانوان با خارج شدن اولین قطره خون از بدنشان نماز را ترک می کنند در حالی که تنها با دیدن خون حیض و نفاس است که باید نماز را رها کنند و در بقیه انواع خون ها نماز ساقط نمی شود.

● بسیاری از مردم نمی دانند اگر طلای نو را با طلای کهنه عوض کنند و در ازای طلای نو مبلغ بیشتری بپردازند و یا مثلاً مس کهنه را با مس نو عوض کنند و مبلغ بیشتری را بپردازند ربای در معامله پیش می آید در حالی که برای انجام این گونه معاملات باید اول مثلاً مس را به آقای مغازه دار فروخت و سپس با پول آن دوباره از او مس جدید خرید.

● گاهی بعضی از مردم فکر می کنند برخی از مسائل فقهی مخصوص مردان است در حالی که در این گونه مسائل بین زن و مرد فرقی نیست همچون:

اجیر شدن برای نماز و روزه، ذبح حیوانات، وکیل شدن در اجرای عقد و ازدواج، اذان گفتن در گوش بچه و امام جماعت (البته زن فقط می تواند برای زنان امام جماعت باشد).

● رضایت پدر و مادر یا شوهر در ادای واجبات و ترک محرمات، شرط نیست. در حالی که مثلاً شوهر یا پدر نمی توانند از نماز یا حج واجب و... جلوگیری کنند.

● بسیاری از مردم با مقایسه های نابجا احکام الهی را زیر پا می گذارند که در اینجا به چند مورد اشاره می شود:

- خرچنگ همچون میگوست پس حلال است.
- خرگوش و خوک همچون گوسفند علف می خورند و سم دارند پس حلال گوشت هستند.
- چون کسی که روزه قضا دارد نمی تواند روزه مستحبی بگیرد کسی که نماز قضا دارد، نمی تواند نماز مستحبی بخواند.
- چون اگر کسی بعد از ظهر مسافرت کند روزه اش کامل است پس نمازش هم کامل است.

- چون بعضی از بانک ها بهره می دهند (اگر بانک طبق قرارداد شرعی سود را محاسبه کند ربا نیست) اگر ما هم بهره بدهیم حلال است.

- چون پوششش روی پا در نماز لازم نیست پس در برابر نامحرم هم لازم نیست.

● بسیاری از مردم ترشحاتی که در حین شستن محل ادرار یا مدفوع به بدن یا لباس می شود را نجس می دانند در حالی که اگر تپهیر با آب کر یا جاری باشد در هر حال این ترشحات نجس نیست و اگر با آب قلیل (مثل آفتابه) باشد در صورتی که شرائط زیر را داشته باشد طاهر است:

- آب، بو یا رنگ نجاست نگرفته باشد.

- نجاستی از خارج به آن نرسیده باشد.

- ذره های مدفوع در آن پیدا نباشد.

- بیشتر از مقدار معمول نجاست به اطراف مخرج نرسیده باشد.

● برخی از مردم فکر می کنند رنگ و بویی که بعد از شستن نجاست در لباس باقی می ماند نشانه پاک نشدن لباس است در حالی که وجود رنگ و بو دلیل بر نجاست لباس نیست.

● بسیاری کسانی که در گریه بر میت فریاد می زنند یا گریبان چاک می زنند در حالی که مراجع تقلید از این عمل نهی کرده اند.

● برخی از مومنان تصور می کنند، صله رحم به علت ناصالح بودن برخی از بستگان ساقط می شود در حالی که در صورت عدم صلاحیت آنان نیز صله رحم ساقط نمی شود. (البته صله رحم تنها شامل دید و بازدید نیست بلکه تماس تلفنی و دعا برای خویشاوندان و... هم، انواع دیگر صله رحم محسوب می شود.)

● برخی از مردم احکام الهی را به گونه ای عمل می کنند که دلشان می خواهد نه بر اساس ادای تکلیف و وظیفه مانند:

- اگر روزه گرفتن برایشان ضرر داشته باشد باز هم روزه می گیرند.

- جایی که باید با لباس نجس نماز بخوانند، نمی خوانند و می گویند به دلمان نمی نشیند.

● برخی از مردم فکر می کنند شرم و حیا می تواند عذر شرعی باشد در حالی که در مسائل دینی نباید حیاء نمود. (در مسائل شرعی خجالت کشیدن عذر محسوب نمی شود مثلاً خجالت در انجام غسل موجب جواز تیمم نیست ولی اگر وقت تنگ باشد واجب است تیمم کند و نماز بخواند.)

● برخی از مردم فکر می کنند اگر نیت بدی در انجام گناه نداشته باشند کارشان اشکالی ندارد، در حالی که نیت نمی تواند کار حرام را حلال کند. مانند دست دادن با نامحرم از روی نیت خواهر و برادری یا بد حجابی به نیت صمیمیت با دیگران.

● برخی از مردم فکر می کنند خواب دیدن می تواند برای آنها تکلیف آور باشد؛ مثلاً در خواب می بیند به سفر زیارتی رفته یا در حال دادن نذری است، در حالی که خواب تکلیف آور نیست.

● بعضی از مردم فکر می کنند سقط جنین زمانی حرام است که حداقل سه ماه از عمر جنین گذشته باشد، در حالی که سقط جنین در ابتدای حاملگی هم حرام است؛ یعنی به محض تشکیل نطفه سقط جنین حرام است.

● شکی نیست در شرایط اضطرار مکلف وظیفه ی خاصی دارد و برخی از محدودیت ها از او برداشته می شود ولی بسیاری از مردم خود را به حالت اضطرار در می آورند مثلاً با کاشت ناخن یا مژه مصنوعی وضوی خود را جبیره ای می کنند در حالی که نمی شود انسان خود را به حالت اضطرار در آورد و از نظر بسیاری از مراجع اگر کسی عمداً خود را به حالت اضطرار در آورد غسل و وضویش صحیح نیست.

● بعضی از مردم فکر می کنند به هر دلیلی و در هر زمانی می شود در صورت به وجود آمدن مشکل جنین را سقط کرد در حالی که اسقاط جنین بعد از دمیدن روح به هیچ وجه جایز نیست و قبل از دمیدن روح در صورتی سقط جایز است که بقای جنین منجر به بیماری غیر قابل تحمل برای مادر باشد و یا جان مادر در خطر باشد.

● تصور باطلی بین برخی بیماران و پرستاران وجود دارد که معتقدند بیماری که بستری شد لازم نیست اعمال عبادی خود را انجام دهد، زیرا سرم به دست دارد و نباید حرکت کند در حالی که هیچ کدام از این دلایل عذر شرعی نیست.

● بسیاری کسانی که برای جبران درآمدهای حرام خود، کارهای خیر انجام می دهند در حالی که این گونه کارها از کسی پذیرفته است که از درآمد حلال چنین کند.

● یکی از موارد جواز خوردن چیز حرام، مقام معالجه و مداواست به شرط آنکه مداوا منحصر در حرام باشد ولی برخی از مردم توجه به انحصار مداوا ندارند و با صرف احتمال مفید بودن از حرام استفاده می کنند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برداشت های نادرست از احکام ۳

برگرفته از کتاب مردم و برداشت های احکام محمود اکبری

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آيات عظام

آيت الله العظمی امام خمینی

آيت الله العظمی سيد علی خامنه ای

آيت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آيت الله العظمی سيد علی حسینی سیستانی

می شود نیت همه غسل ها را کرد و فقط یک غسل انجام داد.

● بسیاری از مردم فکر می کنند همراه داشتن قرآن و اسماء متبرکه در دستشویی حرام است در حالی که اگر در داخل جیب و لباس باشد مکروه است.

● بسیار دیده می شود در عروسی ها افرادی به رقاص و آوازه خوان پول شادباش می دهند در حالی که گرفتن پول در برابر رقص و آوازه خوانی جایز نیست.

● برخی از مردم برای اینکه دیگران را به گناه آلوده کنند، می گویند گناهش گردن من، مثلاً می گویند: این شراب را بخور گناهش گردن من، در فلان مجلس شرکت کن گناهش گردن من، در حالی که هرگز کسی نمی تواند گناه شخص دیگری را به عهده بگیرد.

● برخی از مردم که در جواب سلام می گویند: «سلام از من» کافی است؛ اما بهتر است به آن قناعت نکرده، و پاسخ سلام را جداگانه بگویند.
آیت الله مکارم: کافی می دانند.

● بعضی از خانم ها فکر می کنند اگر در ایام عادت یا جنابت بر روی موهای خود رنگ بگذارند کار حرامی انجام داده اند و تا رنگ مو از بین نرود پاک نمی شوند در حالی که این کار مکروه است و صحت غسل جنابت و نفاس یا حیض کاری به گذاشتن رنگ مو ندارد.

● بعضی از مردم فکر می کنند در موقع انجام کاری اگر کسی عطسه کند باید صبر نمود در حالی که در این باره دستوری در اسلام وارد نشده است.

استخاره در لغت طلب خیر است که در هر شرایطی مناسب است انسان از خداوند طلب خیر نماید اما استخاره معنای دیگری هم در بین مردم دارد و آن عملی است که به وسیله قرآن یا تسبیح برای رفع تحیر و سرگردانی (البته بعد از کمک گرفتن از عقل و مشورت با افراد مطلع) گرفته می شود، ولی برخی از مردم برای انجام هر چیزی حتی کارهای منفی خود همچون سقط جنین، طلاق گرفتن استخاره می کنند و یا از قرآن انتظار غیب گویی دارند و با قرآن تفال می زنند در حالی که امام صادق (علیه السلام) از تفال زدن به قرآن نهی فرموده اند.

● بعضی از مردم هنگامی که چند غسل با هم بر آنها واجب می شود وقتی به حمام می روند همه غسل ها را تک به تک انجام می دهند در حالی که نمی دانند

● برخی از مردم هنگامی که خانه یا وسیله نقلیه ای می خرنند برای محفوظ ماندن از خطرات احتمالی، خون گوسفندی را که قربانی کرده اند بر روی در و دیوار خانه یا وسایل نقلیه می ریزند در حالی که این عمل ریشه در مذهب ندارد بلکه سنتی است که در دوران جاهلیت وجود داشته است.

● بسیاری افراد می دانند که واجب را فدای مستحب می کنند و مثلاً شب های ماه محرم تا آخر شب به سینه زنی می پردازند و از نماز واجب خود غفلت می ورزند و یا خمس و زکات واجب را نمی دهند اما صدقات مستحبی می پردازند. در حالی ترک عمل مستحب از طرف خداوند مواخذه و عذاب ندارد و ترک عمل واجب عذاب دارد.

● یکی از کارهای غیرشرعی که در میان بعضی از مردم رایج است این است که وسیله ای از مکان های مقدس را با خود به امانت می برند تا توفیق زیارت مجدد یابند و یا حاجتشان برآورده شود در حالی که مال وقفی را نمی توان خارج کرد و اگر شخصی چنین کند حرام است.

● گاهی بعضی از مردم نسبت به کسی که نمازش را منظم نمی خواند می گویند بهتر این است که اصلاً نخوانی و یا به کسی که ریش گذاشته و گاهی هم گناه می کند می گویند خوب است که آن ریش را هم بزنی و یا به گناهکاری که در مجلس امام حسین (علیه السلام) شرکت نموده می گویند تو کجا و این مجلس کجا؟ در حالی که باید با بدی ها مقابله شود نه خوبی ها.

● بسیاری از مردم برای آگاهی از شرایط آینده خود به فالگیرها مراجعه می کنند در حالی که هم مشکلی از مشکلات آن ها حل نمی شود و هم طبق نظر همه مراجع تقلید، رفتن به پیش فالگیر حرام است.

● برخی از مردم بر این باورند که خوردن چشم گوسفند و حیوانات حلال گوشت حرام است در حالی که آنچه حرام است عدسی با سیاه چشم است نه خود چشم.

● بسیاری از مردم بر این باورند که خوردن غذا در خانه پدر و مادر و فرزند و بستگان نزدیک مانعی ندارد حتی اگر راضی نباشد در حالی که اگر صاحب خانه رضایت نداشته باشد نمی توانند از غذای آنها استفاده کنند.

● برخی از مردم فکر می کنند اگر ریش خود را از ته با ماشین ریش تراشی بتراشند حرام نیست (در حالی که حرام است) و یا برعکس اگر از تیغ برای اصلاح گونه ها و زیر چانه یا سر و گردن استفاده کنند حرام است (در حالی که اشکال ندارد) و یا اگر سبیل روی لب بیفتد حرام است (در حالی که اشکال ندارد).

● برخی از مردم چنین تصور می کنند در مجالس شادی امامان می توان موسیقی گذاشت و رقصید یا مثلاً خانم مولودی خوان به حاضران جلسه می گوید برای حاجت روا شدن کف بزنی و برقصید تا حضرت زهرا (سلام الله علیها) خشنود شود در حالی که خشنودی امامان با عمل حرام انجام نمی شود.

● بسیاری از خانم ها نذرهای خاصی می کنند که هیچ اساس درستی ندارد و در هیچ جای شرع از آن صحبتی به میان نیامده است مانند: آجیل مشکل گشا، سفره بی بی سه شنبه، آش امام زین العابدین (علیه السلام) و سفره حضرت عباس (علیه السلام).

● برخی از مردم برای توجیه غیبت خود می گویند غیبتش نباشد جلوی رویش هم می گویم، صفتش است، غیبت ندارد و... در حالی که حرمت غیبت با این جملات از بین نمی رود.

● برخی مردم بر این باورند اگر غیبت کنند حتماً باید بروند و حلالیت بطلند در حالی که اگر در حلالیت مفسده وجود داشته باشد و فساد بزرگتر اتفاق افتد حلالیت لازم نیست.

● برخی از مردم تصور می کنند خرید و فروش کالای نسیم به گران تر از نقد، ربا می شود در حالی که ربا محسوب نمی شود.

● از سنت های غلط بین مردم این است، خانواده ای که عزیزی را از دست می دهد باید برای ناهار و شام دیگران را پذیرایی کند در حالی سنت پیامبر (صلی الله علیه و اله) این بوده است که برای خانواده داغ دیده غذا ببرند.

● آنچه برای میت مفید است قضای نماز و روزه او، ادای دین و طلب حلالیت از مردم و احسان خالصانه است اما بسیاری از مردم به جای این گونه کارها به بستن حمله و خرید دسته گل و مراسم های تشریفاتی بی محتوا در شب هفتم و چهارم و تزیین قبر با سنگ های گران قیمت می پردازند که فایده ای برای میت ندارد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برداشت های نادرست از احکام ۲

برگرفته از کتاب مردم و برداشت های احکام محمود اکبری

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب

سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آيات عظام

آيت الله العظمی امام خمینی

آيت الله العظمی سيد علی خامنه ای

آيت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آيت الله العظمی سيد علی حسینی سیستانی

بخوانند در حالی که همه ذکرها را باید خواند.

● بسیاری از مردم بعد از زیارت امامزادگان مثل حضرت ابا الفضل العباس (علیه السلام) و حضرت معصومه (سلام الله علیها) دو رکعت نماز زیارت می خوانند در حالی که نماز زیارت فقط برای معصومین (علیهم السلام) وارد شده است. البته می شود دو رکعت نماز مستحبی خواند و به امامزادگان هدیه کرد.

● برخی تصور می کنند که نماز های قضا را می توانند نشسته بخوانند در حالی که نماز های قضا و یومیه باید ایستاده خوانده شود و تنها نماز مستحبی است که می توان نشسته خواند.

● برخی از مردم تصور می کنند زنی که زایمان کرده تا چهل روز باید عبادت را ترک کند، در حالی که مدت زمان نفاس زن نهایتاً ده روز هست و خون های بعد از ده روز استحاضه است و با توجه به نوع استحاضه، با وضو و غسل می تواند نماز بخواند.

● برخی از مردم تصور می کنند اگر زن حائض یک سنجاق به لباسش وصل کند، می تواند در مسجد رفت و آمد کند در حالی که تردد حائض در مسجد حرام است.

● برخی از مردم تصور می کنند زنی که حائض هست تمام اعضای او نجس است، در حالی که خون حیض نجس است و به هر کجا سرایت کند نجس می شود.

● برخی از مردم فکر می کنند مسافر نباید به غیر مسافر اقتدا کند و اگر اقتدا کند نمازش باطل است این در حالی است که اقتدا به مسافر کراهت دارد.

● برخی از مردم تصور می کنند برای همه نمازها چه واجب و چه مستحب، اذان و اقامه لازم است در حالی که در نمازهای یومیه مستحب موکد است و برای نافله، مستحب نیست.

● هنگامی که از مردم سوال شود اگر مهر شما در نماز گم شود وظیفه شما چیست؟ بیشتر مردم جواب می دهند باید بر پشت دست یا بر ناخن ها نماز خواند در حالی که نماز گزار باید به ترتیب زیر عمل کند:

الف: اگر چیزی که سجده بر آن صحیح است دارد باید بر آن سجده کند مانند کاغذ.

ب: اگر وقت تنگ نیست باید نماز را بشکند. (آیت الله مکارم: نماز را تمام کرده و بنا بر احتیاط دوباره بخواند).

ج: اگر وقت نماز تنگ است باید:

۱- اگر لباس نماز گزار از جنس کتان یا پنبه است بر همان سجده کند و اگر از این جنس هم نیست اشکالی ندارد و بر همان سجده کند.

۲: اگر آن هم ممکن نباشد بر پشت دست سجده کند.

۳: اگر آن هم ممکن نیست بر چیز معدنی مانند انگشتر عقیق سجده کند.

● بسیاری از مردم ذکرهای نماز میت را نمی خوانند و فکر می کنند چون نماز جماعت هست نباید ذکرهای آن را مثل حمد و سوره

● برخی از مردم که در نماز جماعت شرکت می کنند وقتی تکبیر می گویند که هنوز تکبیره الاحرام امام تمام نشده در حالی که تا تکبیر امام تمام نشده نباید ماموم تکبیر بگویند.

● بسیاری کسانی که وقتی در نماز شک می کنند نماز را رها می کنند و به دنبال یادگیری احکام شکیات نیستند و یا وقتی که به رکوع نماز جماعت نمی رسند نماز را رها می کنند، در حالی که باید به نماز خود فرادا ادامه دهند.

● برخی فکر می کنند شرط اقتدا به افراد در خانه یا اداره و... اجازه از امام جماعت می خواهد، در حالی که برای اقتدا به امامت جماعت نیاز به اجازه و رضایت امام نیست.

● بسیاری از مردم نمی دانند که تنها نمازی را می توان به جماعت خواند که واجب باشد و در صورتی که نماز امام جماعت مستحبی باشد نمی شود به او اقتدا کرد.

● برخی تصور می کنند که نمازهای قضا را می توانند نشسته بخوانند در حالی که نمازهای قضا و یومیه باید ایستاده خوانده شود و تنها نماز مستحبی است که می توان نشسته خواند.

● شکی نیست که همه بیماران می توانند نمازشان را در حال ناچاری نشسته بخوانند، اما بسیاری از مردم توجه ندارند که در صورت امکان کسی که نماز را نشسته می خواند باید تکبیره الاحرام خود را در حال ایستاده بگوید.

● برخی از دختران و خانم هایی که اهل نمازند به کوچک ترین بهانه ای نماز خود را ترک می کنند همچون بیماری، آرایش، شرکت در عروسی، دسترسی نداشتن به آب، پرستاری از بیمار و پذیرایی از مهمان و یا حتی در بعضی از مناطق عروس و داماد تا یک هفته و گاهی اوقات تا چهل روز عبادت نمی کنند در حالی که نماز در هیچ حالی از انسان ساقط نمی شود.

● برخی از افراد در رکعت سوم و چهارم هنگام گفتن تسبیحات اربعه به امام جماعت اقتدا می کنند و حمد و سوره را نمی خوانند در حالی که هنگام اقتدا در رکعت سوم و چهارم باید حمد و سوره را خواند یا صبر نمود تا امام به رکوع رود سپس نماز را به او اقتدا کرد.

● برخی از مردم تصور می کنند باید نیت عبادات را به زبان آورد در حالی که همین که شخص متوجه باشد چه کار می کند، کافی است و به زبان آوردن لازم نیست.

● برخی از مردم تمام نمازها را آهسته یا بلند می خوانند در حالی که بر مرد واجب است حمد و سوره نماز صبح و مغرب و عشا را بلند بخواند و بر مرد و زن واجب است حمد و سوره نماز ظهر و عصر را آهسته بخواند.

● عادات مردم آن است که نماز کسی را که ظهر و عصر یا مغرب و عشا را جدا جدا می خواند صحیح نمی دانند در حالی که مستحب آن است که پنج وعده نماز، از هم جدا خوانده شود.

● بسیاری اتفاق می افتد که وقتی نماز گزار می خواهد مقصود خود را به دیگری بفهماند، الله اکبر را بدون نیت ذکر می گویند در حالی که صحیح آن است که به یکی از طرق زیر عمل کند:

الف: ذکرهای همان قسمت نماز را که در حال خواندن آن است، بلندتر بگوید.

ب: به نیت گفتن ذکر، الله اکبر یا ذکر دیگری را بلندتر بگوید.

ج: با دست زدن یا سرفه کردن چیزی را به دیگری بفهماند.

● برخی از مردم تصور می کنند نمازی که از آنها قضا شده باید در وقت خودش آن را قضا کنند در حالی که می توان نمازهای قضا را در هر وقت خواند. (البته باید توجه داشت نمازی که در حالت ادا واجب است بلند بخوانیم، در حالت قضا هم باید بلند بخوانیم و نمازی که در حالت ادا باید آهسته بخوانیم، در حالت قضا هم باید آهسته بخوانیم.)

● برخی تصور می کنند چون در شهر یا روستایی خانه یا باغ دارند پس آنجا وطنشان محسوب می شود در حالی که داشتن ملک شرط نیست البته همان طور که می دانیم صرف زادگاه و محل تولد، وطن محسوب نمی شود بلکه مهم آن است که قصد ماندن همیشگی در جایی داشته باشیم.

● برخی از مردم فکر می کنند در نماز هیچ حرکت اضافه ای نمی توان انجام داد در حالی که اعمالی مثل بغل کردن بچه و شیر دادن در نماز یا قدم برداشتن در نماز به طوری که حالت نماز به هم نخورد اشکالی ندارد.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

برداشت های نادرست از احکام

برگرفته از کتاب مردم و برداشت های احکام محمود اکبری

مرکز مراقبت معنوی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری
در دانشگاه علوم پزشکی

تهیه و تنظیم

طاهری، فرهادی و هوشیارنسب
سال ۱۴۰۴

بر اساس فتاوی آیات عظام

آیت الله العظمی امام خمینی

آیت الله العظمی سید علی خامنه ای

آیت الله العظمی ناصر مکارم شیرازی

آیت الله العظمی سید علی حسینی سیستانی

در حالی که معیار نان خور بودن است چه کسی به خانه ما بیاید و چه نیاید.

● برخی فکر می کنند معتکف در ایام اعتکاف باید مثل زائران خانه خدا به آینه نگاه نکنند در حالی که نگاه کردن معتکف به آینه اشکالی ندارد.

● برخی از مردم فکر می کنند اگر در ماه رمضان بخواهند قبل از ظهر به مسافرت بروند چون روزه شان صحیح نیست پس از ابتدای سفر روزه خود را باطل می کنند، یا اصلاً آن روز، روزه نمی گیرند در حالی که طبق نظر همه مراجع تقلید تا مسافر به حد ترخص نرسد (جایی که دیوارهای شهر را نبینند و یا صدای اذان شهر را نشنود) نمی تواند روزه خود را باطل کند.

● برخی از مردم به اندک عذری روزه ماه رمضان را نمی گیرند و بهانه هایی همچون امتحان، درو گندم، بنایی،... می آورند در حالی که خوردن روزه بدون عذر شرعی کفاره دارد.

● بسیاری از نوعروسان عکس های نیمه عریان و بد حجاب خود یا دیگر زنان آشنا را در معرض دید نامحرمان قرار می دهند در حالی که قرار دادن این عکس ها در برابر دید نامحرم جایز نیست.

● برخی از مردم فکر می کنند زن و شوهر بعد از مرگ بر یکدیگر نامحرم می شوند در حالی که محرمیت زوجین بعد از مرگ محدود می شود و فقط می تواند به سر و صورت او نگاه کند یا دست بزند، ولی احتیاط آن است که بدنش را عریان نکند و اگر ناچار است او را غسل میت بدهد، بهتر از روی پیراهن باشد.

● برخی فکر می کنند پسر و دختر با نامزدی و گرفتن و دادن حلقه با یکدیگر محرم می شوند، در حالی که محرم شدن فقط با جاری شدن صیغه عقد و تنها با شرایط خاص صورت می گیرد.

● برخی فکر می کنند صیغه ای به نام خواهر و برادری وجود دارد، در حالی که برای محرم شدن صیغه ای جز عقد ازدواج دائم یا موقت وجود ندارد.

● شکی نیست در شرایط اضطراری رجوع به پزشک نامحرم اشکالی ندارد ولی در جایی که پزشک محرم وجود دارد و ضرورتی در رجوع به نامحرم نیست لمس و نظر بدن توسط پزشک نامحرم حرام است.

● بسیاری از زنان بدن و موی خود را از پسر بچه نابالغی که خوب و بد مسائل جنسی را می فهمد نمی پوشانند در حالی که از نظر اکثر مراجع احتیاط واجب آن است که بدن و موی خود را بپوشانند.

● برخی از مردم بدهی را منحصر در قرض و خرید و فروش نسبه می دانند در حالی که خمس، زکات، نذر، مهریه همسر، کفاره و... نیز جزء بدهی است.

● برخی از مردم فکر می کنند که استفراغ غیر عمدی (به شرطی که چیزی پایین نرود) و گرفتن خون و کشیدن یا پر کردن دندان روزه را باطل می کند در حالی که هیچکدام از این مسائل روزه را باطل نمی کند.

● برخی از مردم به گمان اینکه فطریه میهمان در شب عید فطر برعهده میزبان است در این شب میهمان دعوت نمی کنند.

● برخی از افرادی که کم کاری و یا تصرف غیر مجاز در بیت المال می کنند در توجیه کار خود می گویند حقوقمان کم است در حالی که حقوق کم، مجوز تخلف نمی باشد.

● بسیاری از زنان بد حجاب که با آرایش بیرون می آیند در توجیه کار خود می گویند شوهرم چنین خواسته در حالی که خواست شوهر نمی تواند مجوز گناه باشد.

● شوهر دختر رضاعی (شیری) به زنی که آن دختر را شیر کامل داده است محرم است، اما برخی از مردم او را نامحرم می دانند.

● برخی از مردم فکر می کنند استفراغ نجس است در حالی که استفراغ مطلقا پاک است و در مساله فرقی بین استفراغ کوچک و بزرگ نیست.

● برخی بر این باورند که یک نظر حلال است و می توان برای یک بار هم که شده راحت به نامحرم نگاه کرد این در حالی است که اگر اتفاقی باشد اشکالی ندارد، اما نگاه با قصد یک بار هم صحیح نیست.

● برخی فکر می کنند فرزند خوانده محرم است در حالی که حتی اگر شناسنامه هم برای او بگیرند و از کودکی او را بزرگ کنند باز هم نامحرم است.

● برخی از مردم خوردن گوشت خرگوش را مکروه می دانند در حالی که خوردن گوشت خرگوش حرام است.

● بسیاری از مردم فکر می کنند تقلید از مجتهد به معنای خرید رساله و دانستن نام مرجع تقلید است و یا فکر می کنند نمی توان از مجتهدی که رساله توضیح المسائل ندارد تقلید کنند در حالی که همین که به دستور مجتهد عمل کنند کافی است چه رساله داشته باشند و چه نه.

● بسیاری از مردم سن تقلید در دختران را ۹ سال تمام و در پسران ۱۵ سال تمام می دانند در حالی که این سن به سال قمری است و به سال شمسی برای دختران ۸ سال و ۸ ماه و ۲۰ روز و برای پسران ۱۴ سال و ۶ ماه و ۱۵ روز می باشد.

● همه مراجع تقلید خوردن دنبان گوسفند را حرام می دانند در حالی که بعضی از مردم آن را می خورند و می گویند مکروه است.

● برخی از مردم فکر می کنند کشمش اگر در روغن یا آب بجوشد نجس است در حالی که مویز و کشمش اگر در غذا بریزند و بجوشد به طوری که آب به داخل آن نفوذ کند و آب داخلش نیز بجوشد حرام می شود اما نجس نیست و می توان آن را جدا کرد و غذا را خورد. ولی در حال سرخ کردن و دم کردن در برنج و امثال آن مانعی ندارد.

● بسیاری از مردم خوردن پنیر را مطلقا مکروه می دانند این در حالی است که خوردن پنیر در صبح مکروه است اما در شب مخصوصا اگر با گردو خورده شود مفید نیز هست.

● زنی که از شوهرش طلاق گرفته و مهر خود را بخشیده گاهی همراه وسایل خود اموال شوهر را نیز می برد به خیال اینکه مهریه خود را بخشیده در حالی که بخشیدن مهر مجوز تصرف در اموال شوهر نمی شود.

● برخی از خانم ها معتقدند که پس از تمام شدن زمان عادت باید تمام لباس هایی را که در طول مدت عادت پوشیده اند حتی لباس هایی مانند چادر را آب بکشند، هر چند تماسی با نجاست نداشته باشد در حالی که طاهر کردن چنین لباس هایی در صورتی که نجس نشده باشد، لازم نیست.

● برخی از مردم فکر می کنند که خونی که در نماز بخشیده شده، پاک نیز هست، در حالی که این خون نجس است و فقط چون کمتر از یک سکه دو ریالی است در نماز بخشیده شده است. (یعنی برای نماز تا این حد اشکال ندارد).

● برخی از مردم فکر می کنند خاک ریختن در آب انگوری که می خواهند با آن شیر انگور درست کنند، موجب پاکی می شود در حالی که آب انگور با جوشش حرام می شود و برای پاک شدن حتما باید دو سوم آن جوشیده شود.

● بسیاری از زن و شوهرها بدون اجازه یکدیگر در اموال هم تصرف می کنند این در حالی است که اگر زن یا شوهر علم به رضایت یکدیگر نداشته باشند دزدی محسوب می شود.